

Bruksela, dnia 23.2.2022 r.
COM(2022) 71 final

ANNEX

ZAŁĄCZNIK

do wniosku dotyczącego

DYREKTYWY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju
oraz zmieniającej dyrektywę (UE) 2019/1937**

{SEC(2022) 95 final} - {SWD(2022) 38 final} - {SWD(2022) 39 final} -
{SWD(2022) 42 final} - {SWD(2022) 43 final}

ZAŁĄCZNIK

CZĘŚĆ I

1. NARUSZENIA PRAW I ZAKAZÓW OKREŚLONYCH W MIĘDZYNARODOWYCH UMOWACH W DZIEDZINIE PRAW CZŁOWIEKA

1. Naruszenie prawa narodu do rozporządzania swoimi zasobami naturalnymi oraz do nie bycia pozbawionym własnych środków egzystencji zgodnie z art. 1 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych.
2. Naruszenie prawa do życia i bezpieczeństwa zgodnie z art. 3 Powszechnej deklaracji praw człowieka.
3. Naruszenie zakazu tortur, okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania zgodnie z art. 5 Powszechnej deklaracji praw człowieka.
4. Naruszenie prawa do wolności i bezpieczeństwa osobistego zgodnie z art. 9 Powszechnej deklaracji praw człowieka.
5. Naruszenie zakazu samowolnej lub bezprawnej ingerencji w życie prywatne, rodzinne i domowe osoby lub w jej korespondencję a także uwłaczania jej dobremu imieniu zgodnie z art. 17 Powszechnej deklaracji praw człowieka.
6. Naruszenie zakazu ingerencji w wolność myśli, sumienia i wyznania zgodnie z art. 18 Powszechnej deklaracji praw człowieka.
7. Naruszenie prawa do korzystania ze sprawiedliwych i korzystnych warunków pracy, w tym godziwego zarobku, zadowalających warunków życia, warunków pracy odpowiadających wymaganiom bezpieczeństwa i higieny oraz rozsądnego ograniczenia czasu pracy zgodnie z art. 7 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.
8. Naruszenie zakazu ograniczania dostępu pracowników do odpowiedniego mieszkania, jeżeli korzystają oni z zakwaterowania zapewnionego przez przedsiębiorstwo, oraz zakazu ograniczenia dostępu pracowników do odpowiedniego wyżywienia, odzieży oraz wody i warunków sanitarnych w miejscu pracy zgodnie z art. 11 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.
9. Naruszenie prawa dziecka do tego, by we wszystkich decyzjach i działaniach dotyczących dzieci przede wszystkim sprawą nadrzędną było najlepsze zabezpieczenie interesów dziecka zgodnie z art. 3 Konwencji o prawach dziecka. Naruszenie prawa dziecka do rozwoju swojego pełnego potencjału zgodnie z art. 6 Konwencji o prawach dziecka. Naruszenie prawa dziecka do jak najwyższego poziomu zdrowia zgodnie z art. 24 Konwencji o prawach dziecka. Naruszenie prawa do korzystania z systemu zabezpieczenia społecznego oraz odpowiedniego poziomu życia zgodnie z art. 26 i 27 Konwencji o prawach dziecka. Naruszenie prawa do nauki zgodnie z art. 28 Konwencji o prawach dziecka. Naruszenie prawa dziecka do ochrony przed wszelkimi formami wykorzystywania seksualnego i niegodziwego traktowania w celach seksualnych oraz do ochrony przed uprowadzeniem, sprzedażą bądź nielegalnym przemieszczeniem w inne miejsce w jego kraju lub za granicą w celu wykorzystania, zgodnie z art. 34 i 35 Konwencji o prawach dziecka.
10. Naruszenie zakazu zatrudniania dzieci poniżej wieku, w którym ustaje obowiązek szkolny, a w każdym razie przed ukończeniem 15 roku życia, chyba że przewidziano

to w prawie miejsca zatrudnienia, zgodnie z art. 2 ust. 4 oraz art. 4–8 Konwencji nr 138 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia z 1973 r.

11. Naruszenie zakazu pracy dzieci zgodnie z art. 32 Konwencji o prawach dziecka, z uwzględnieniem najgorszych form pracy dzieci (osób w wieku poniżej 18 lat) zgodnie z art. 3 Konwencji nr 182 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci z 1999 r. Obejmują one:
  - a) wszystkie formy niewolnictwa lub praktyk podobnych do niewolnictwa, takich jak sprzedaż i handel dziećmi, niewolnictwo za długi i pańszczyzna lub praca przymusowa albo obowiązkowa, w tym przymusowe lub obowiązkowe rekrutowanie dzieci do udziału w konflikcie zbrojnym;
  - b) korzystanie, angażowanie lub proponowanie dziecka do prostytucji, produkcji pornografii lub przedstawień pornograficznych;
  - c) korzystanie, angażowanie lub proponowanie dziecka do nielegalnych działalności, w szczególności do produkcji i handlu narkotyków,;
  - d) pracę, która ze względu na swój charakter lub okoliczności, w których jest prowadzona, może zagrażać zdrowiu, bezpieczeństwu lub moralności dzieci.
12. Naruszenie zakazu pracy przymusowej. Obejmuje to wszelką pracę lub usługi wymagane od jakiegokolwiek osoby pod groźbą jakiegokolwiek kary i do których dana osoba nie zgłosiła się dobrowolnie, na przykład w wyniku niewolnictwa za długi lub handlu ludźmi. Praca przymusowa nie obejmuje wszelkiej pracy lub usług zgodnie z art. 2 ust. 2 Konwencji nr 29 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej pracy przymusowej lub obowiązkowej z 1930 r. lub z art. 8 ust. 3 lit. b) i c) Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych.
13. Naruszenie zakazu stosowania wszelkich form niewolnictwa, praktyk zbliżonych do niewolnictwa, pańszczyzny lub innych form dominacji lub opresji w miejscu pracy, takich jak skrajne przypadki wyzysku ekonomicznego lub wykorzystywania seksualnego i poniżania, zgodnie z art. 4 Powszechnej deklaracji praw człowieka i art. 8 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych.
14. Naruszenie zakazu handlu ludźmi zgodnie z art. 3 Protokołu o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniającego Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej.
15. Naruszenie prawa do wolności zrzeszania się, zgromadzania się, prawa organizowania się i rokowań zbiorowych zgodnie z art. 20 Powszechnej deklaracji praw człowieka, art. 21 i 22 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych, art. 8 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych, Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej wolności związkowej i ochrony praw związkowych z 1948 r. (nr 87) oraz Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych z 1949 r. (nr 98), w tym następujących praw:
  - a) pracownicy mają prawo do tworzenia związków zawodowych lub przystępowania do nich,

- b) tworzenie związków zawodowych, przystępowanie do nich i członkostwo w takich związkach nie może być wykorzystywane jako powód do nieuzasadnionej dyskryminacji lub działań odwetowych,
  - c) organizacje pracownicze mają swobodę działania zgodnie z obowiązującymi ich statutami i regulaminami, bez ingerencji władz;
  - d) prawo strajku i prawo do rokowań zbiorowych.
16. Naruszenie zakazu nierównego traktowania w zakresie zatrudniania, chyba że jest to uzasadnione wymogami zatrudnienia zgodnie z art. 2 i art. 3 Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej jednakowego wynagrodzenia dla pracujących mężczyzn i kobiet za pracę jednakowej wartości z 1951 r. (nr 100), art. 1 i art. 2 Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczącej dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu z 1958 r. (nr 111) oraz art. 7 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych; nierówne traktowanie obejmuje w szczególności wypłacanie nierównego wynagrodzenia za pracę o takiej samej wartości.
17. Naruszenie zakazu odmowy zapewnienia odpowiedniej płacy zapewniającej utrzymanie na minimalnym poziomie zgodnie z art. 7 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.
18. Naruszenie zakazu powodowania jakiegokolwiek wymiernej degradacji środowiska, w tym szkodliwych zmian w glebie, zanieczyszczenia wody lub powietrza, szkodliwych emisji lub nadmiernego zużycia wody lub wywierania innego wpływu na zasoby naturalne, w wyniku którego
- a) dochodzi do ograniczenia zasobów naturalnych potrzebnych do zachowania i produkcji żywności; lub
  - b) ludzie tracą dostęp do bezpiecznej i czystej wody pitnej; lub
  - c) ludzie mają utrudniony dostęp do urządzeń sanitarnych lub urządzenia te zostają zniszczone; lub
  - d) wyrządzona jest szkoda w zakresie zdrowia, bezpieczeństwa, zwykłego użytkowania nieruchomości lub gruntów lub zwykłego prowadzenia działalności gospodarczej przez ludzi; lub
  - e) wywierany jest wpływ na integralność środowiska, np. w wyniku wylesiania, zgodnie z art. 3 Powszechnej deklaracji praw człowieka, art. 5 Międzynarodowego paktu praw obywatelskich i politycznych i art. 12 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych;
19. Naruszenie zakazu bezprawnego eksmitowania lub przejęcia gruntów, lasów lub obszarów wodnych w ramach pozyskiwania, rozwijania lub innego wykorzystania gruntów, lasów lub obszarów wodnych, w tym poprzez wylesianie, których wykorzystanie zapewnia odpowiedni poziom życia ludzi zgodnie z art. 11 Międzynarodowego paktu praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych.
20. Naruszenie prawa ludności rdzennej do ziemi, terytoriów i zasobów tradycyjnie przez nie posiadanych, zajmowanych, używanych w inny sposób lub nabytych zgodnie z art. 25, art. 26 ust. 1 i 2, art. 27 i art. 29 ust. 2 Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach ludności rdzennej.

21. Naruszenie zakazu lub prawa, których nie wymieniono w pkt 1–20 powyżej, ale które określono w umowach w dziedzinie praw człowieka wymienionych w tej części w sekcji 2, które to naruszenie bezpośrednio dotyczy interesu prawnego chronionego tymi umowami, pod warunkiem że można przyjąć, iż przedsiębiorstwo mogło ustalić ryzyko wystąpienia takiego naruszenia i wszelkie odpowiednie środki, które należałoby zastosować w celu spełnienia obowiązków, o których mowa w art. 4 niniejszej dyrektywy, uwzględniając wszystkie istotne okoliczności swojej działalności, takie jak sektor i warunki operacyjne.

2. KONWENCJE OKREŚLAJĄCE PRAWA CZŁOWIEKA I PODSTAWOWE WOLNOŚCI

- Powszechna deklaracja praw człowieka;
- Międzynarodowy pakt praw obywatelskich i politycznych;
- Międzynarodowy pakt praw gospodarczych, społecznych i kulturalnych;
- Konwencja w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa;
- Konwencja w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania;
- Międzynarodowa konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji rasowej;
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet;
- Konwencja o prawach dziecka;
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych;
- Deklaracja Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach ludności rdzennej;
- Deklaracja praw osób należących do mniejszości narodowych lub etnicznych, religijnych i językowych;
- Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej oraz Protokół o zapobieganiu, zwalczaniu oraz karaniu za handel ludźmi, w szczególności kobietami i dziećmi, uzupełniająca Konwencję Narodów Zjednoczonych przeciwko międzynarodowej przestępczości zorganizowanej;
- Deklaracja Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca podstawowych zasad i praw w pracy;
- Trójstronna deklaracja zasad dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej przyjęta przez Międzynarodową Organizację Pracy;
- Główne/podstawowe konwencje Międzynarodowej Organizacji Pracy:
  - Konwencja dotycząca wolności związkowej i ochrony praw związkowych z 1948 r. (nr 87)
  - Konwencja dotycząca stosowania zasad prawa organizowania się i rokowań zbiorowych z 1949 r. (nr 98)
  - Konwencja dotycząca pracy przymusowej lub obowiązkowej z 1930 r. (nr 29) i protokół do niej z 2014 r.
  - Konwencja dotycząca zniesienia pracy przymusowej z 1957 r. (nr 105)

- Konwencja dotycząca najniższego wieku dopuszczenia do zatrudnienia z 1973 r. (nr 138)
- Konwencja dotycząca zakazu i natychmiastowych działań na rzecz eliminowania najgorszych form pracy dzieci z 1999 r. (nr 182)
- Konwencja dotycząca jednakowego wynagrodzenia dla pracujących mężczyzn i kobiet za pracę jednakowej wartości z 1951 r. (nr 100)
- Konwencja dotycząca dyskryminacji w zakresie zatrudnienia i wykonywania zawodu z 1958 r. (nr 111)

CZĘŚĆ II

NARUSZENIA UZNANYCH NA FORUM MIĘDZYNARODOWYM CELÓW I ZAKAZÓW UWZGLĘDNIONYCH W KONWENCJACH W DZIEDZINIE PRAWA OCHRONY ŚRODOWISKA

1. Naruszenie obowiązku stosowania niezbędnych środków dotyczących wykorzystania zasobów biologicznych w celu uniknięcia lub zmniejszenia negatywnego wpływu na różnorodność biologiczną, zgodnie z art. 10 lit. b) Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. oraz [uwzględniając ewentualne zmiany Konwencji Organizacji Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej na okres po 2020 r.], w tym obowiązków określonych w protokole kartageńskim w zakresie rozwijania zmodyfikowanych organizmów żywych, sposobu postępowania z nimi, ich transportu, użytkowania, transferu i uwalniania oraz w Protokole o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów z dnia 12 października 2014 r..
2. Naruszenie zakazu przywozu lub wywozu jakichkolwiek okazów uwzględnionych w dodatku do Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES) z dnia 3 marca 1973 r. bez zezwolenia, na podstawie art. III, IV i V.
3. Naruszenie zakazu produkcji produktów z dodatkiem rtęci na podstawie art. 4 ust. 1 Konwencji z Minamaty w sprawie rtęci z dnia 10 października 2013 r. („konwencja z Minamaty”) i części pierwszej załącznika A do tej konwencji.
4. Naruszenie zakazu wykorzystywania rtęci lub związków rtęci w procesach produkcyjnych w rozumieniu art. 5 ust. 2 konwencji z Minamaty i części I załącznika B do tej konwencji po dacie wycofania określonej w tej konwencji w odniesieniu do poszczególnych produktów i procesów.
5. Naruszenie zakazu postępowania z odpadami rtęciowymi w sposób niezgodny z przepisami art. 11 ust. 3 konwencji z Minamaty.
6. Naruszenie zakazu produkcji i stosowania substancji chemicznych na podstawie art. 3 ust. 1 lit. a) pkt (i) Konwencji sztokholmskiej w sprawie trwałych zanieczyszczeń organicznych z 22 maja 2001 r. (konwencja w sprawie TZO) i załącznika A do tej konwencji, w wersji przyjętej w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1021 z dnia 20 czerwca 2019 r. dotyczącym trwałych zanieczyszczeń organicznych (Dz.U. L 169 z 25.6.2019, s. 45).

7. Naruszenie zakazu obchodzenia się z odpadami, ich gromadzenia, magazynowania i unieszkodliwiania w sposób, który nie jest przyjazny dla środowiska zgodnie z obowiązującymi regulacjami w danej jurysdykcji na podstawie przepisów art. 6 ust. 1 lit. d) pkt (i) i (ii) konwencji w sprawie TZO.
8. Naruszenie zakazu przywozu substancji chemicznej widniejącej w załączniku III do Konwencji w sprawie procedury zgody po uprzednim poinformowaniu w międzynarodowym handlu niektórymi niebezpiecznymi substancjami chemicznymi i pestycydami (UNEP/FAO) przyjętej w dniu 10 września 1998 r., wskazanej przez stronę importującą Konwencji zgodnie z procedurą zgody po uprzednim poinformowaniu (procedura PIC).
9. Naruszenie zakazu produkcji i konsumpcji określonych substancji zubożających warstwę ozonową (tj. CFC, dichlorodifluorometany, CTC, TCA, BCM, MB, bromofluorowęglowodory i HCFC) po ich wycofaniu na podstawie Konwencji wiedeńskiej o ochronie warstwy ozonowej i Protokołu montrealskiego w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową.
10. Naruszenie zakazu wywozu odpadów niebezpiecznych w rozumieniu art. 1 ust. 1 i innych odpadów w rozumieniu art. 1 ust. 2 Konwencji bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych z dnia 22 marca 1989 r. (konwencja bazylejska) i w rozumieniu rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz.U. L 190 z 12.7.2006, s. 1) (rozporządzenie (WE) nr 1013/2006), ostatnio zmienione rozporządzeniem delegowanym Komisji (UE) 2020/2174 z dnia 19 października 2020 r. (Dz.U. L 433 z 22.12.2020, s. 11)
  - a) do strony, która stosuje zakaz przywozu takich odpadów niebezpiecznych i innych odpadów (art. 4 ust. 1 lit. b) konwencji bazylejskiej),
  - b) do państwa importującego zdefiniowanego w art. 2 pkt 11 konwencji bazylejskiej, które nie wyrazi pisemnej zgody na określony przywóz, w przypadku gdy państwo importujące nie zabroniło przywozu takich odpadów niebezpiecznych (art. 4 ust. 1 lit. c) konwencji bazylejskiej),
  - c) do państwa niebędącego stroną konwencji bazylejskiej (art. 4 ust. 5 konwencji bazylejskiej),
  - d) do państwa importującego, jeżeli takie odpady niebezpieczne lub inne odpady nie podlegają gospodarce prowadzonej w sposób bezpieczny dla środowiska w kraju importującym lub gdziekolwiek indziej (art. 4 ust. 8 zdanie pierwsze konwencji bazylejskiej).
11. Naruszenie zakazu wywozu odpadów niebezpiecznych z państw wymienionych w załączniku VII do konwencji bazylejskiej do państw niewymienionych w załączniku VII (art. 4A konwencji bazylejskiej, art. 36 rozporządzenia (WE) nr 1013/2006).
12. Naruszenie zakazu przywozu odpadów niebezpiecznych i innych odpadów z państwa niebędącego stroną konwencji bazylejskiej (art. 4 ust. 5 konwencji bazylejskiej).